

Bakgrunn for vedtak

Hell omformerstasjon

Stjørdal kommune i Nord-Trønderlag fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Bane NOR SF
Referanse	201604136-13
Dato	26. oktober 2017
Notatnummer	KN-notat 22/2017
Ansvarlig	Siv Sannem Inderberg
Saksbehandler	Øistein Løvstad

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81

7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18

8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gir Bane NOR SF tillatelse til å bygge og drive Hell omformerstasjon på Eidum i Stjørdal kommune i Nord-Trøndelag fylke.

Hvorfor bygge Hell omformerstasjon og hva er konsekvensene for miljøet

Bane NOR har startet arbeidet med å elektrifisere Trønderbanen og Meråkerbanen, og Hell omformerstasjon er en nødvendig del av elektrifiseringen av jernbanen. Alle kostnader ved utbyggingen vil dekkes av Bane NOR.

NVE mener at byggingen av omformerstasjonen vil medføre et godt synlig inngrep i landskapet. Samtidig mener NVE det er positivt at omformerstasjonen bygges i forlengelsen av eksisterende transformatorstasjon på Eidum, slik at inngrepene i størst mulig grad samles. En plassering av omformerstasjonen på Eidum i nær tilknytning til jernbanen, gjør også at det ikke er nødvendig å bygge noen nye kraftledninger for å forsyne denne. Utbyggingen av omformerstasjonen berører ingen sårbare naturtyper eller arter.

For å redusere de negative virkningene har NVE satt vilkår om utarbeidelse av en miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan). Denne planen skal blant annet beskrive detaljutforming av anlegget, slik at det gir et best mulig landskapsmessig inntrykk. Planen skal godkjennes av NVE før anleggsstart.

Innhold

Sammendrag	1
Innhold	2
1 Søknaden	3
1.1 Søknad etter energiloven	3
1.2 Søknad etter oreigningslova	3
2 NVEs behandling av søknaden	5
2.1 Høring av konsesjonsøknad og søknad om ekspropriasjon	5
2.2 Innkomne merknader	5
3 NVEs vurdering av søknad etter energiloven	5
3.1 Vurdering av tekniske og økonomiske forhold	5
3.1.1 Vurdering av ledig nettkapasitet og innpass i eksisterende og framtidig kraftsystem	6
3.1.2 Vurdering av behov og valgt løsning	6
3.2 Vurdering av visuelle virkninger, arealbruk og friluftsliv	6
3.3 Vurderinger av virkninger for kulturminner	7
3.4 Vurdering av naturmangfold	8
3.5 Støy	8
3.6 Elektromagnetisk felt	9
4 NVEs avveining, konklusjon og vedtak om søknad etter energiloven	10
4.1 NVEs vedtak	11
Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess	12
Vedlegg B – Sammenfatning av høringsuttalelser	14

1 Søknaden

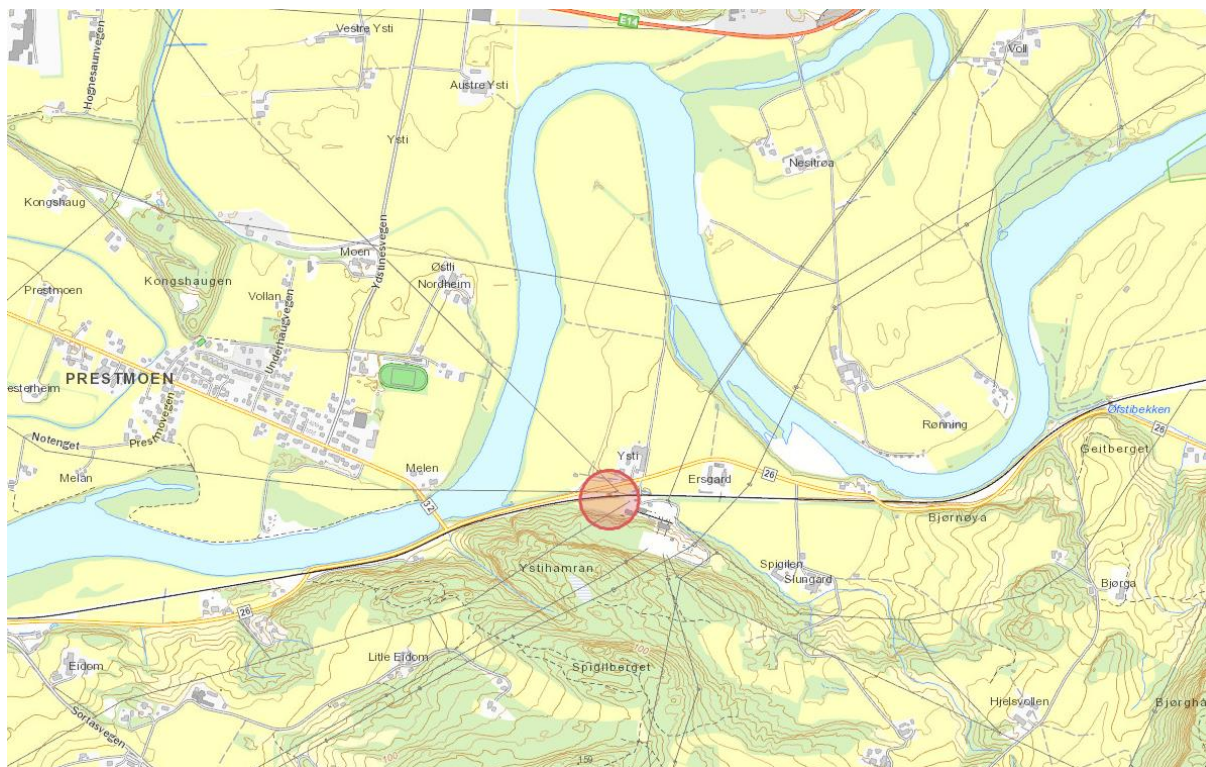
1.1 Søknad etter energiloven

BaneNor (tidligere Jernbaneverket) søkte i medhold av energiloven § 3-1 den 26. juli 2016 om å bygge og drive Hell omformerstasjon i Stjørdal kommune i Nord-Trøndelag fylke. Omformerstasjonen er søkt bygget i tilknytning til Eidum transformatorstasjon.

1.2 Søknad etter oreigningslova

Samtidig med søknadene etter energiloven, søkte Bane NOR om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova § 2 nr. 19 for nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive den nye transformatorstasjonen. Bane NOR søkte i tillegg om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25, slik at arbeider med anlegget kan påbegynnes før skjønn er avholdt.

Bane NOR har i ettertid inngått minnelig avtale med grunneier og bekrefter i e-post til NVE den 12. oktober 2017 at de trekker søknaden om ekspropriasjon.

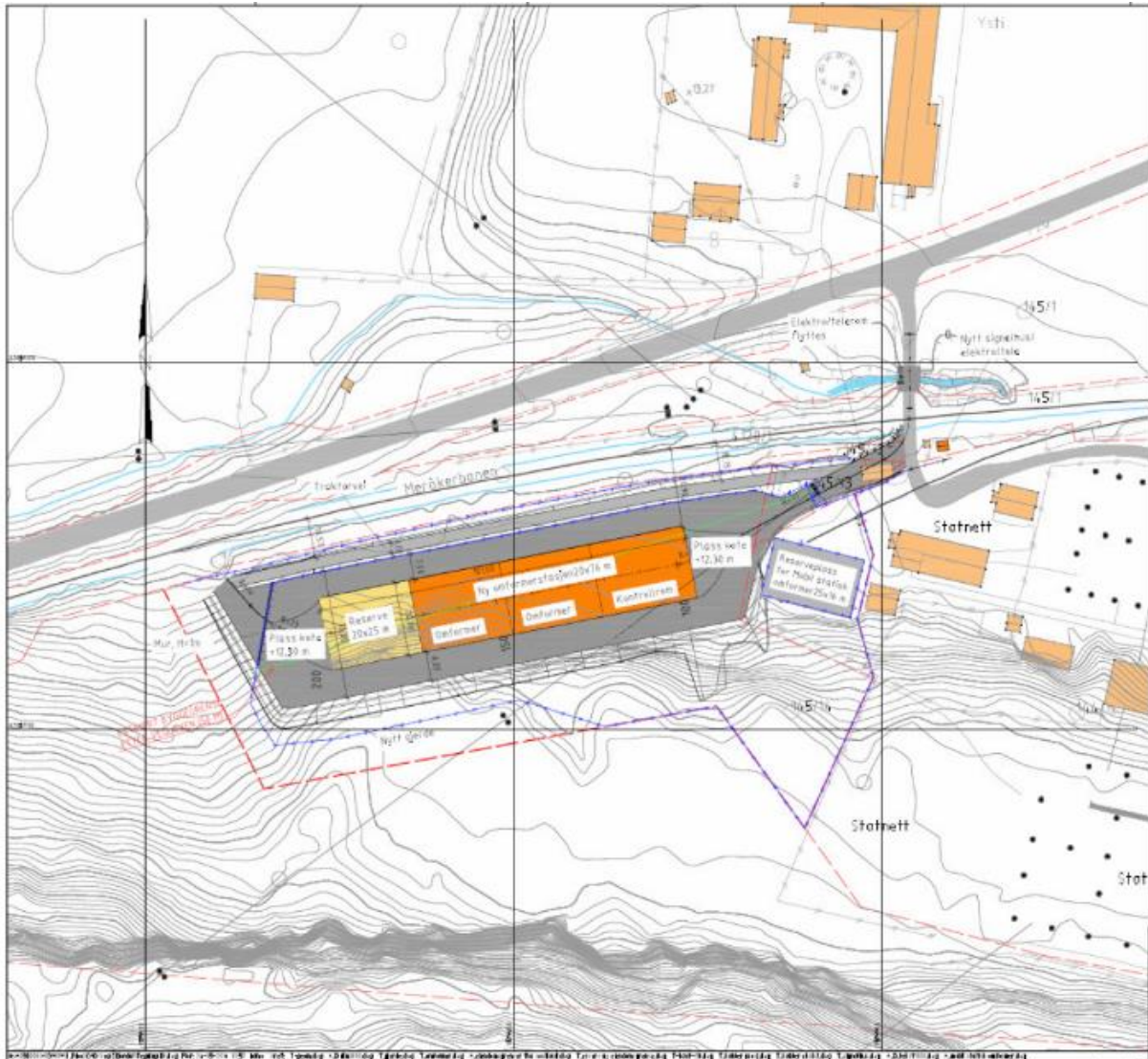

Figur 1: Oversiktskart. Rød sirkel viser omsøkt plassering.

1.3 Beskrivelse av omsøkt tiltak

Hell omformerstasjon er omsøkt som et innendørs GIS-anlegg med tre 132 kV trefase-transformatorer og to statiske omformere med ytelse ca. 20 MVA. Omformeranlegget vil bli forsynt fra Statnetts 132 kV anlegg. Omformerstasjonen er planlagt oppført i plasstøpt betong og skrående tak med høyde på ca. 3,5 til 7 meter. Stasjonstomten vil være ca. 5250 m². Opparbeidelsen av tomte medfører en fjellskjæring på inntil 21,5 meters høyde og en fylling på inntil ca. 1 meter. Selve omformerbygget vil være ca. 76 meter langt og 20 meter bredt.

Bakgrunnen for søknaden er at Bane NOR har startet arbeidet med elektrifisering av Trønderbanen og Meråkerbanen. I følge Bane NOR er hensikten med dette å videreutvikle infrastrukturen og styrke jernbanens konkurransekraft både for persontog og godstog, legge til rette for effektive og raske godstransporter på jernbane mellom Sverige og Midt-Norge og mer miljøvennlig trafikkerings av banestrekningene for togtransportene. Samtidig med søknaden for Hell omformerstasjon, har Bane NOR også søkt om å bygge en omformerstasjon i Steinkjer. Etableringen av omformerstasjoner er en nødvendig del av elektrifiseringen av jernbanen.

Figur 2: Situasjonsplan

1.4 Alternativ plassering

Bane NOR har utredet flere alternative plasseringer til omformerstasjonen. Nærhet til eksisterende transformatorstasjon og jernbanen gjør plasseringen på Eidum gunstig. Her har Bane NOR vurdert to aktuelle lokaliseringsalternativer. Utfordringer med atkomstvei til stasjonen gjør at alternativet som ligger høyere opp i terrenget ikke vurderes som en realistisk løsning av Bane NOR. De skriver at det omsøkte alternativet har lavere kostnad, sikrere fremdrift, færre faremomenter og enkel atkomst. Bane NOR har derfor kun omsøkt dette alternativet.

2 NVEs behandling av søknaden

NVE behandler konsesjonssøknaden etter energiloven og søknad om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova. Tiltaket skal også avklares etter andre sektorlover som kulturminneloven og naturmangfoldloven. En nærmere omtale av lover og forskrifter finnes i vedlegg A.

2.1 Høring av konsesjonssøknad og søknad om ekspropriasjon

Konsesjonssøknaden med konsekvensutredning, og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for Hell omformerstasjon av 26. juli 2016 ble sendt på høring den 26. august 2016. Fristen for å komme med høringuttalelse til søknaden ble satt til 10. oktober 2016.

Hvilke instanser som fikk søknaden på høring framgår av vedlegg B. NVE ba samtidig Bane NOR om å orientere berørte grunneiere, rettighetshavere, naboer og gjenboere om tiltaket.

2.2 Innkomne merknader

NVE mottok totalt 5 høringuttalelser til søknad om Hell omformerstasjon. Uttalelsene er sammenfattet i vedlegg B. Bane NOR kommenterte uttalelsene i brev av 31. oktober 2016.

Fylkesmannen skriver at konsekvensene for landbruksjord er dårlig utredet i søknaden, men at de samtidig innser at jordvernet må vike på grunn av de store samfunnsmessige interessene knyttet til omformerstasjonen. Statnett understreker i sin uttalelse at de av beredskapsmessige årsaker er avhengige av å ha full råderett over sine arealer inne på transformatorstasjonen.

Grunneier på en av nabogårdene til dagens transformatorstasjon ber om at støyproblematikk settes høyt på dagsordenen. Grunneier ber også, sammen med Stjørdal Jeger og Fiskeforening, om at det gjøres utbedringer på en kulvert hvor Slungårdsbekken renner under adkomstveien inn til transformatorstasjonen. Dette for å sikre fiskens frie vandring.

3 NVEs vurdering av søknad etter energiloven

Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. NVE gir konsesjon til anlegg som anses som samfunnsmessig rasjonelle. Det vil si at de positive konsekvensene av tiltaket må være større enn de negative. Vurderingen av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er en faglig skjønnsvurdering.

I dette kapitlet vil NVE redegjøre for vår vurdering av det omsøkte anlegget og innkomne merknader. Først gjøres en vurdering av de tekniske og økonomiske forholdene. Videre vurderes anleggets påvirkning på arealbruk, landskap, friluftsliv, naturmangfold, kulturminner og elektromagnetisk felt og støy. I kapittel 4 er det en oppsummering med NVEs avveining, konklusjon og vedtak, mens det i kapittel 5 er gjort en vurdering av søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

3.1 Vurdering av tekniske og økonomiske forhold

I planen Bane NOR har utarbeidet for elektrifiseringen av jernbanen er Hell/Steinkjerområdet pekt ut som ideell plassering av nye omformerstasjoner. Hell er knutepunkt der Meråkerbanen grener av fra Trønderbanen/Nordlandsbanen. Bane NOR skriver at Hell har en riktig avstandsmessig plassering med tanke på det framtidige kraftforsyningssystemet som de planlegger å bygge ut i takt med det framtidige jernbanenettet.

3.1.1 Vurdering av ledig nettkapasitet og innpass i eksisterende og framtidig kraftsystem

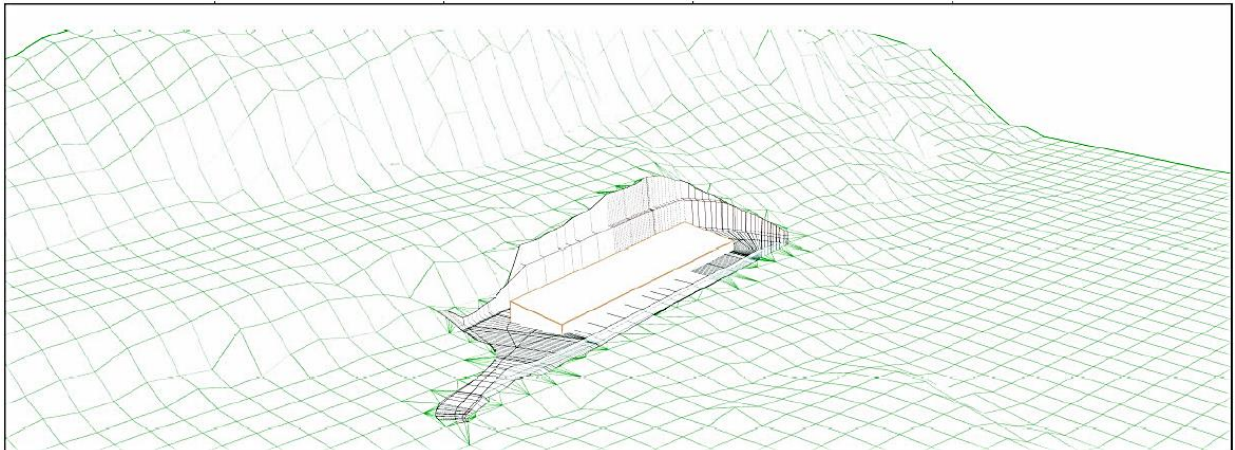
I Eidum har Statnett i dag en transformering mellom 300 kV og 132 kV på 125 MVA. I tillegg har NTE en transformering mellom 132 kV og 66 kV på 80 MVA. Forbruket under Eidum ligger i dag på omtrent 115 MW. I tillegg er det koblet til relativt store mengder produksjon, og samlet vintereffekt er på i underkant av 140 MW. Det skal derfor være god tilgang på ledig nettkapasitet til nytt forbruk under Eidum.

3.1.2 Vurdering av behov og valgt løsning

NVE mener at Bane NOR på en tilstrekkelig måte har synliggjort behovet for ny omformerstasjon på Hell. Bane NOR anslår kostnadene for dette til 298 MNOK. Disse kostnadene blir dekket av Bane NOR og ikke direkte av kunder. Den samfunnsøkonomiske nytten av omformerstasjonen er knyttet til økte mulighet for tungetrafikk og elektrifisering av jernbanen. Omformerstasjonen vil forsynes med to adskilte 132 kV kablesett fra Statnetts koblingsanlegg på tilstøtende eiendom. Eierskillet vil gå på kabelmuffe i Statnetts 132 kV koblingsanlegg. NVE mener at en tilknytning til Statnetts 132 kV anlegg på Eidum er en bra løsning, da det her er god kapasitet til å forsyne omformerstasjonen. Alle kostnader forbundet med tiltaket vil bli dekt av Bane NOR og NVE har ikke vurdert lønnsomheten av omformerstasjonen, men legger til grunn Bane NOR sin samfunnsøkonomiske vurdering. Med bakgrunn i dette og at det er tilgjengelig nettkapasitet i området, har NVE ut ifra en teknisk-økonomisk vurdering ingen innvendinger til tiltaket.

3.2 Vurdering av visuelle virkninger, arealbruk og friluftsliv

Området hvor omformerstasjonen skal bygges består av et flatt åkerlandskap som grenser direkte inn til bratt fjell. Bane NOR skriver at bygging av omformerstasjonen vil medføre et vesentlig terrenginngrep. Direkte sør for tiltaksområdet har terrenget svært bratt stigning. For å opparbeide tomten er det nødvendig å sprengne seg inn i det skrående terrenget. Fjellskjæringen vil være inntil 21,5 meter høy og etter NVEs vurdering bli godt synlig. Samtidig vil omformerbyggets plassering i front av fjellskjæringen gjøre at denne ikke blir like fremtredende. Omformerstasjonen bygges som et innendørs gassisolert anlegg. Dette betyr at omformerstasjonen vil være et lukket bygg uten utvendig arrangement. Bygget vil med en lengde på 76 meter og bredde på 20 meter etter NVEs vurdering være massivt, men ha et ryddig preg. NVE mener det er positivt at omformerstasjonen plasseres i nær tilknytning til eksisterende anlegg på Eidum, som allerede utgjør et inngrep i landskapet. Dette gjør at inngrepene blir samlet og at omformerstasjonen fremstår som en utvidelse av eksisterende transformatorstasjon. Bane NOR skriver at om nødvendig vil hele fjellskjæringen bli sikret med nett og bolter. De sier også at de vil vurdere avbøtende tiltak i forbindelse med byggingen av stasjonen, som for eksempel beplantning og fargevalg. Bane NOR sier også at de ser på muligheten for å utforme bygget slik at det er tilpasset landbruksomgivelsene. Omformerbygget vil oppføres i plastøpt betong og skrående tak med høyde fra 3,5 til 7 meters høyde. Da omformerstasjonen ikke er endelig prosjektert, er heller ikke stasjonens fasader ferdig utformet. Omformerstasjonen vil være et stort bygg, og NVE mener utformingen av stasjonens kledning vil være viktig for hvordan den oppleves i landskapet. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at Bane NOR skal utforme en miljø-, transport-, og anleggsplan (MTA-plan). Her skal detaljutforming av anlegget beskrives. Dette inkluderer utforming av stasjonsbygningens fasade, samt planer for revegetering og beplantning, slik at de visuelle virkningene ved anlegget begrenses.

Figur 3: Terrengmodell av omformerstasjonen sett fra nordøst.

Området hvor omformerstasjonen er planlagt er i dag ubebygget og består av beitemark. Rett øst for den omsøkte omformerstasjonen ligger Eidum transformatorstasjon. Området sør for den omsøkte stasjonen består av skogsareal, og nord for stasjonen går jernbanen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skriver i sin høringsuttalelse at dyrka jord er en viktig regional og nasjonal interesse, og at dette er et tema som er mangelfullt belyst i søknaden. Samtidig skriver de at det aktuelle arealet ligger for seg selv i nær tilknytning til eksisterende transformatorstasjon. Fylkesmannen skriver også at de innser at samfunnsinteressene i denne saken er store og at jordvernet derfor må vike.

Selv om omformerstasjonen legger beslag på dyrkbar jord, mener NVE at plasseringen er fornuftig da stasjonen etableres i nær tilknytning til eksisterende transformatorstasjon. Det aktuelle jordbruksarealet er også av begrenset størrelse og ligger adskilt fra øvrige landbruksarealer. Beliggenheten i nærheten av eksisterende transformatorstasjon og jernbanen gjør i tillegg at det ikke er behov for å etablere nye kraftledninger for å forsyne omformerstasjonen eller jernbanen.

I sin høringsuttalelse skriver Statnett at de er avhengige av å eie og ha full kontroll over de arealene som er nødvendig for drift av transformatorstasjonen, og at det av beredskapsmessige hensyn ikke er aktuelt med et arealerverv fra deres eiendom. NVE er kjent med at Statnett og Bane NOR i ettertid har kommet til enighet, og at Bane NOR skal få disponere Statnetts eiendom ved transport av større komponenter.

Bane NOR skriver i søknaden at plataet sør for tiltaksområdet noen ganger benyttes til fjellklatring. Disse vil få en litt lenger adkomstvei hvis omformerstasjonen bygges på omsøkt plassering. Selv om eventuelle fjellklatrere vil få en noe lenger atkomstvei til veggen, mener NVE at Bane NOR sitt anlegg i liten grad vil forringe fritidsmulighetene i området.

3.3 Vurderinger av virkninger for kulturminner

Nord-Trøndelag fylkeskommune sier at de gjennom søk i sine arkiver og faglige vurdering av landskapet ikke kan se at tiltaket vil komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Skulle Bane NOR i anleggsfasen likevel støte på ukjente automatisk fredete kulturminner i tiltaksområdet skal alt arbeid øyeblikkelig stanses, jf. Kulturminneloven § 8, annet ledd, og kulturminnemyndighetene varsles. NVE forutsetter at Bane NOR oppfyller kravene i

kulturminneloven, og gjør oppmerksom på at det er tiltakshaver som står ansvarlig for at fredete kulturminner ikke skades.

3.4 Vurdering av naturmangfold

Naturmangfoldloven legger føringer for myndighetenes behandling når det vurderes å gi tillatelse til anlegg som kan få betydning for naturmangfoldet. I NVEs vurdering av søknaden legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12. De omsøkte tiltakene skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til forsyningssikkerhet, muligheter for økt fornybarproduksjon og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies jf. Naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8-12.

Naturmangfoldloven § 8 krever at beslutninger som berører naturmangfold skal bygge på tilstrekkelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Dette kravet skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risikoen for at naturmangfoldet blir skadet.

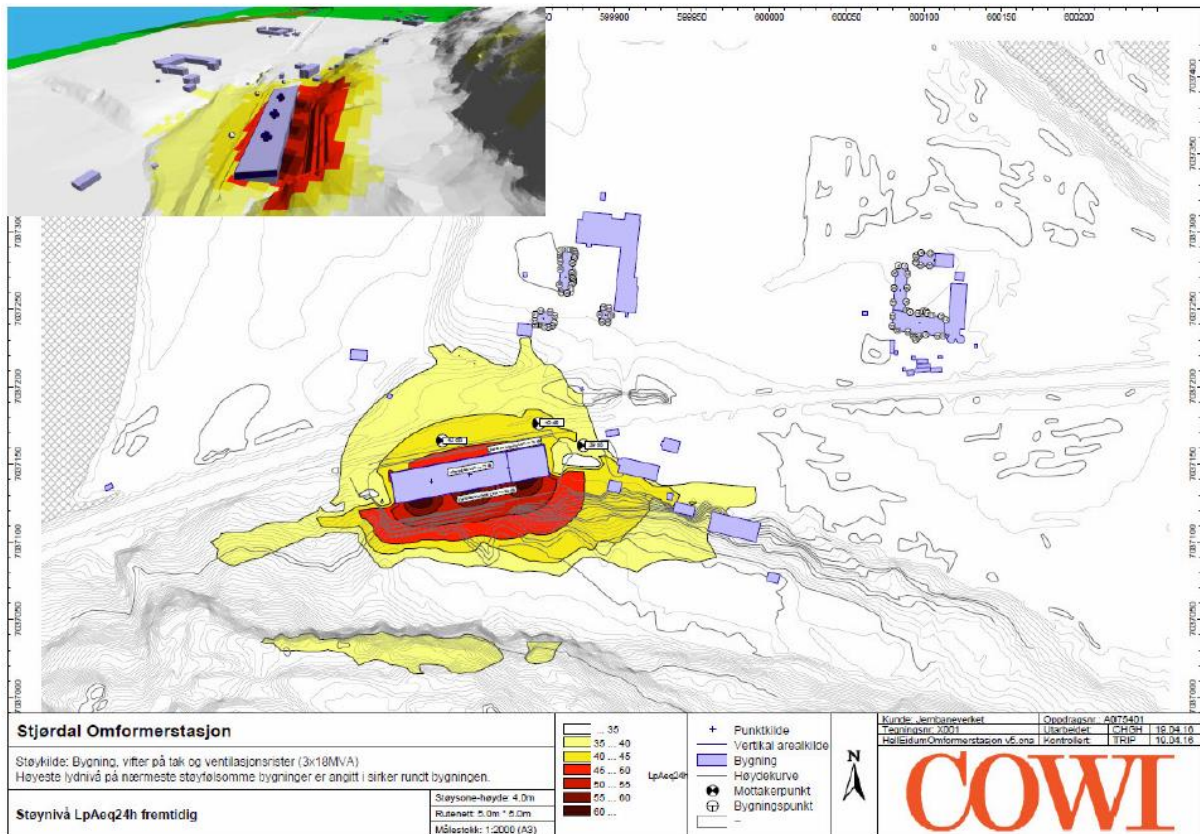
Tiltaksområdet for den nye omformerstasjonen består i hovedsak av beitemark. Området nord og øst for den omsøkte omformerstasjonen er preget av inngrep i form av jernbane, veier, transformatorstasjon og kraftledninger. Gjennom søk i Miljødirektoratets database, Naturbase, har NVE ikke funnet at det er registrert noen spesielle naturverdier som sårbare naturtyper eller arter i dette området. NVE mener derfor at tiltaket vil ha små konsekvenser for naturmangfoldet.

I forbindelse med høringen sendte grunneier på Ersgard og Stjørdal Jeger- og Fiskeforening (SJFF) inn høringsuttalelse med oppfordring om å gjøre utbedringer på kulvert der adkomstveien til Eidum transformatorstasjon går over Slungårdsbekken. SJFF trekker frem Slungårdsbekken som er en potensielt viktig sjøørretbekk med en naturlig anadrom strekning på over 1 kilometer. De beste gyte- og oppvekstområdene befinner seg i bekkens øvre deler. I følge uttalelsene gjør kulverten at det kun er ved spesielle vannføringsforhold at fisken kan vandre oppstrøms. Bane NOR skriver i sitt svar til uttalelsen fra grunneier og SJFF at de ikke har planer om å utbedre den aktuelle kulverten, men kan være villig til å befare kulverten i samarbeid med NVE, SJFF og andre aktører, og også se på muligheter for å legge overskuddsmasser ved utløpet av bekken og på andre steder i hovedelva for å reparere flomskader. Eksisterende adkomstvei går inn til Statnetts og NTE Netts anlegg og er ikke en del av Bane NORs eiendom. Bane NOR har heller ikke søkt om å gjøre utbedringer på veien som berører den aktuelle kulverten. NVE ser derfor ikke grunnlag for å sette vilkår om at Bane NOR må utbedre den aktuelle kulverten hvis de skulle få konsesjon til å bygge Hell omformerstasjon. NVE minner om at eventuelle private avtaler som medfører inngrep i vassdraget, vil kunne være vurderingspliktig etter vannressursloven.

3.5 Støy

En av naboene til dagens transformatorstasjon ber om at lydforurensning settes høyt på dagsordenen ved planleggingen av Bane NORs omformerstasjon. Han sier at mye av det de opplever av lydforurensning kunne vært unngått gjennom bedre planlegging, da mye av støyen i dag reflekteres fra harde flater inne i anlegget. Mye av de samme problemene med støy oppleves også på nabogården.

Miljødirektoratets retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442) omfatter ikke kraftledninger og transformatorstasjoner, men i veilederen til retningslinjene anbefales det at minimum anbefalte grenseverdier for industristøy benyttes. Dette innebærer en grenseverdi på L_{den} 50 dB, som videre vil si at det gjennomsnittlige støynivået bør være under 43 dB.

Figur 4: Støysonekart for Hell omformerstasjon. (Kilde: COWI AS)

I forbindelse med søknaden har Bane NOR fått gjennomført en støyutredning. Denne refereres det til i søknaden, og det anbefales det å sette strenge krav til støynivået fra omformerstasjonen i nærheten av boliger enn det kravene i T-1442 sier, med en maksgrense på 35 dB. I følge støyutredningen vil ingen boliger få et støynivå som overstiger 35 dB. NVE forutsetter at støyberegningen er korrekt og at denne tar høyde for eventuell refleksjon av lyd. Bane NOR skriver i sitt svar til høringsuttalelsene at de har høyt fokus på å forhindre støy og at de vil legge alt til rette for å minske støyen fra omformerstasjonen. I søknaden skriver de at dersom kravene ikke tilfredsstilles, vil det kunne være aktuelt å gjennomføre avbøtende tiltak. NVE mener det er bra at Bane NOR sier at de vil ha et høyt fokus på støy og jobbe for å redusere dette, selv om støynivået ut ifra de gjennomførte beregningene ligger under kravene som er fastsatt i T-1442.

I forbindelse med anleggsarbeidet må det påregnes en del støy. For å redusere ulempene med støy, vil NVE sette krav om at Bane NOR i MTA-planen skal redegjøre for hvordan anleggsarbeidet skal gjennomføres for å holde støynivået på et akseptabelt nivå. Dette gjelder blant annet omfang og tidspunkter for sprengningsarbeider, opplasting og transport av masser og annet støyende arbeid.

3.6 Elektromagnetisk felt

Statens strålevern er ansvarlig myndighet for problemstillinger knyttet til elektromagnetiske felt og helse. NVE forholder seg til anbefalinger fra Statens strålevern og forvaltningspraksis fastsatt av Stortinget.

Forvaltningsstrategien for elektromagnetiske felt som er beskrevet i St.prp. nr. 66 (2005-2006) anbefaler at det ved etablering av nye kraftledninger bør søkes å unngå nærhet til boliger, skoler,

barnehager mv. ut fra et forsvarlighetsprinsipp. Ved planer om nye slike bygninger eller nye kraftledninger ved bygninger av denne typen stilles det følgende utredningskrav:

- Omfanget av eksponeringer for bygninger som kan få over 0,4 μT (mikrotesla) i årgjennomsnitt skal kartlegges
- Mulige tiltak og konsekvenser ved tiltaket skal drøftes.
- Det skal henvises til oppdatert kunnskapsstatus og sentral forvaltningsstrategi.

Strategien legger opp til at 0,4 μT blir et utredningsnivå. Dersom nye bygg eller ledninger gir magnetfeltnivåer over 0,4 μT i berørte bygg (boliger, skoler og barnehager), skal mulige tiltak og konsekvensene av disse drøftes. Utredningsnivået på 0,4 μT betyr ikke at det ikke kan etableres kraftledninger som medfører at en bygning kan få en magnetfelteksponering over utredningsnivået. Tiltak for å redusere magnetfelteksponeringen forutsetter små kostnader og må ikke medføre andre ulemper av betydning.

Utredningsgrensen på 0,4 microtesla er beregnet til å gå ca. 25 meter fra den omsøkte omformerstasjonen. Nærmeste bolighus ligger ca. 100 meter fra omformerstasjonen. Avstanden gjør at og NVE ikke vil vurdere dette temaet nærmere eller tillegge det vekt i våre vurderinger.

4 NVEs avveiiinger, konklusjon og vedtak om søknad etter energiloven.

Bakgrunnen for søknad om konsesjon og ekspropriasjon er behovet for å forsyne jernbanen med strøm. Bane NOR har startet arbeidet med å elektrifisere Trønderbanen og Meråkerbanen, og Hell omformerstasjon er en nødvendig del av dette. Utbyggingen av omformerstasjonen vil dekkes av Bane NOR, og NVE har ikke vurdert den samfunnsøkonomiske lønnsomheten av utbyggingen. NVE legger til grunn at den samfunnsøkonomiske lønnsomheten er vurdert og at en elektrifisering av jernbanen er ønsket fra politisk hold.

NVE mener en beliggenhet på Eidum ved eksisterende transformatorstasjon er en god løsning. Nærhet til både transformatorstasjonen og jernbanen gjør at det ikke er behov for å bygge noen nye kraftledninger for å forsyne jernbanen. Det er også god tilgang på ledig nettkapasitet til nytt forbruk under Eidum transformatorstasjon.

De største ulempene ved tiltaket er etter NVEs vurdering selve arealinngrepet og synlighet i landskapet. Omformerstasjonen vil medføre ett større terrenginngrep og omformerbygget med tilhørende fjellskjæring vil bli godt synlig. Samtidig mener NVE at det er positivt at omformerstasjonen bygges i forlengelsen av eksisterende transformatorstasjon, slik at inngrepene i størst mulig grad samles.

Omformerstasjonen vil være et stort bygg, og NVE mener utformingen av dens fasader vil være viktig for hvordan stasjonen oppleves. NVE har derfor satt krav om at Bane NOR i en MTA-plan skal beskrive hvordan de visuelle virkningene ved anlegget kan begrenses ved bruk av vegetasjon, materialvalg og farger på anlegget.

NVE mener det er bra at Bane NOR har et sterkt fokus på å redusere støy fra omformerstasjonen. NVE har i tillegg satt krav om at Bane NOR i MTA-planen skal beskrive hvordan anleggsarbeidet kan gjennomføres for å holde støynivået på et akseptabelt nivå.

Samlet mener NVE at fordelene med Hell omformerstasjon klart overgår ulempene, og vil derfor meddele Bane NOR konsesjon.

4.1 NVEs vedtak

I medhold av energiloven gir NVE konsesjon til å bygge og drive følgende elektriske anlegg i Stjørdal kommune i Nord-Trøndelag fylke, ref. NVE 201604136-15.

- Tre stk. 132 kV trefasetransformatorer med ytelse 20 MVA (50 Hz).
- To statiske omformere med ytelse 20 MVA.
- Innendørs GIS-anlegg med nødvendige bryterfelt med nominell spenning 132 kV, inkludert samleskinne.
- Nødvendige bryterfelt med nominell spenning +/- 15 kV, inkludert samleskinne
- To stk. trefase 132 kV forsyningskabler fra Statnett SF sitt koblingsanlegg til omformerstasjonen.
- Et stasjonsbygg på ca. 1520 m² med pulttak og gesimshøyde på inntil 7 meter.
- En ca. 50 meter lang og 6 meter bred veg fra dagens adkomstveg ved Eidum transformatorstasjon inn til omformerstasjonen.
- Nødvendig høyspenningsanlegg.

Konsesjonen gis med følgende vilkår:

- Det skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan) som skal begrense ulemper for naturmiljø, nærmiljø og naboer under arbeidene og i driftsfasen av de konsesjonsgitte tiltakene. Denne skal godkjennes av NVE før anleggsstart. I MTA skal følgende spesielt omtales:
 - Utforming av stasjonsbygningens fasade, samt planer for revegetering og beplantning, slik at de visuelle virkningene ved anlegget begrenses.
 - Hvordan støybelastningen mot nærområdet skal begrenses under anleggsarbeidet.

Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess

A.1 Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner.

A.2 Oreigningslova

Tiltakshaver har også søkt om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse etter oreigningslova. I utgangspunktet skal tiltakshaver forsøke å inngå minnelige avtaler med grunneiere og rettighetshavere for å sikre seg nødvendige rettigheter til bygging, drift og vedlikehold av de elektriske anleggene. For det tilfelle det ikke er mulig å inngå minnelige avtaler med alle grunneiere og rettighetshavere, vil det være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for å kunne gjennomføre tiltaket. Etter oreigningslova § 2 nr. 19 er kraftliner, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg mulige ekspropriasjonsformål. I tillegg til ekspropriasjon er det vanlig å søke om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25, som innebærer en tillatelse til å iverksette ekspropriasjonsinngrep før det foreligger rettskraftig skjønn. Det er NVE som er ansvarlig for behandlingen etter oreigningslova.

A.3 Samordning med annet lovverk

A.3.1 Plan- og bygningsloven

Kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 er ikke omfattet av lovens plandel. Lovens krav til konsekvensutredninger og krav til kartfesting gjelder fortsatt. Unntaket betyr at:

- konsesjon kan gis uavhengig av planstatus
- det ikke skal utarbeides reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om elektriske anlegg som krever anleggskonsesjon skal kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter får etter ikrafttredelse av den nye loven innsigelsesrett og klagerett på NVEs konsesjonsvedtak etter energiloven, jf. energiloven § 2-1.

Behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngå i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en betryggende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

Selv om nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal ivaretas når alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende regulering til vern kan for

eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart fremtre som hensynssoner, noe som betyr at det skal registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. På kart vil ledninger være vist som et skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig.

Kraftledninger med anleggskonsesjon er også unntatt fra byggesaksdelen i plan- og bygningsloven. Unntaket gjelder elektriske anlegg, som er en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggtekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling fra kommunen. I denne saken har ikke Bane NOR søkt om slike byggverk.

A.3.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven (kulml.) før bygging. Generelt skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner, jf. kulml. § 9. Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatisk fredete kulturminner, må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

A.3.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den. 1. juli 2009, og skal erstatte blant annet naturvernloven. Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter videre forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Vedlegg B – Sammenfatning av høringsuttalelser

Konsesjonssøknad og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse, ble sendt på høring 26. juni 2016. Fristen for å komme med merknader ble satt til 10. oktober 2016. Stjørdal kommune ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig ettersyn.

Følgende instanser fikk søknaden på høring:

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) - Region Midt, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Nord-Trøndelag fylkeskommune, NTE Nett AS, Statens vegvesen - Region midt, Statnett SF, Stjørdal kommune

Bane NOR orienterte berørte grunneiere og tekniske etater om søknaden og om fristen for å komme med uttalelser.

Innkommne merknader

NVE mottok 5 høringsuttalelser til konsesjonssøknaden. Samtlige uttalelser er sammenfattet under. Bane NOR kommenterte uttalelsene i e-post av 31. oktober 2016. Kommentarene fra søker er sammenfattet under de respektive uttalelsene.

Kommunale og regionale myndigheter

Nord-Trøndelag fylkeskommune (02.09.2016) skriver at de har undersøkt om tiltaket er i konflikt med automatisk freda kulturminner. Etter å ha søkt i arkiv og kulturminnedatabasen Askeladden og faglig vurdert landskapet, kan vi ikke se at tiltaket vil komme i konflikt med automatisk freda kulturminner. Fylkeskommunen har derfor ingen merknader til søknaden. De minner samtidig om at dersom det i det videre arbeidet med tiltaket oppdager hittil ukjente kulturminner, skal alt arbeid stanses og fylkeskommunen kontaktes.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (07.10.2016). Fagavdelingene hos Fylkesmannen har vurdert søknaden om bygging av omformerstasjon på Eidum i Stjørdal. Fylkesmannens landbruksavdeling skriver at det aktuelle området består av 3,1 daa dyrka jord. Dyrka jord er en viktig regional og nasjonal interesse, og er i utredningsgrunnlaget og ved alternativsvurderingen, etter landbruksavdelingens vurdering, mangelfullt belyst. Det aktuelle dyrka arealet ligger for seg selv, og samtidig i direkte tilknytning til Statnett SF sin sentralnettstasjon. Landbruksavdelingen skriver at de innser at samfunnsinteressene i denne saken er stor, og at jordvernet derfor må vike.

De øvrige avdelingene har ingen merknad til søknaden.

Tekniske instanser

Statnett SF (21.10.2016) skriver at de har hatt dialog med Bane NOR om plasseringen av omformerstasjon og stiller seg positive til at anlegget plasseres i kort avstand til tilknytningspunkt i nettet. Statnett skriver at de i møter med Bane NOR har uttalt at de vil legge til rette for adkomstrett over Statnett sin eiendom tilhørende Eidum transformatorstasjon og medvirke til løsninger for nødvendige kabelføringer.

Statnett skriver videre at de er noe uenig i Bane NORs fremstilling av at det ikke har kommet frem noen vesentlige merknader fra netteiere under planleggingsarbeidet. Statnett sier at de gjennom møter og dialog har gitt klar og tydelig tilbakemelding om at arealerverv fra Statnett ikke er aktuelt. Denne

tilbakemeldingen er begrunnet i Statnetts egne beredskapsmessige forhold, herunder nødvendige arealer til og rigg- og lagerplass og transformatortransport. Statnett skriver at de er avhengig av å eie og ha full kontroll over de arealene som er nødvendig for drift av transformatorstasjonen.

Videre skriver Statnett at det ut fra situasjonskart for kabler fremgår at Bane NOR ønsker å anlegge kabeltrasé inne på Statnett sin eiendom. Dette vil sette restriksjoner på Statnett sin bruk av arealene og ved evt. videreutvikling av stasjonen. Statnett forutsetter at kabeltraséen justeres i tråd med vårt standpunkt i foregående avsnitt, slik at kablene ikke krysser Statnetts eiendom.

Statnett oppsummerer sin uttalelse med at Bane NOR sitt arealbehov for utbyggingsplanene etter Statnetts syn må løses gjennom erverv fra gnr. 145 bnr. 1, eventuelt andre løsninger, som ikke forutsetter erverv av transformatorstasjonens arealer. Når det gjelder tilrettelegging av adkomst sier Statnett at de vil medvirke til at det inngås en avtale og en omforent plan mellom partene. Det er en forutsetning at løsning for adkomst og kabelføringer ikke kommer i konflikt med Statnett sine behov og at Bane NOR dekker alle kostnader forbundet med tilrettelegging av adkomst og kabelføringer.

Kommentar fra Bane NOR: Bemerkning til 4. avsnitt: Bane NOR presenterte sitt ønske om arealerverv allerede på møtet avholdt i Trondheim 1/10-2015. Referat foreligger.

Det tilstrebes å få til en avklaring mellom Statnett og Bane NOR, som begge parter kan leve med. Jan Christian Andreassen i Energi vil ta kontakt med relevante personer i Statnett for å få til en minnelig avtale.

Interesseorganisasjoner

Stjørdal Jeger- og Fiskerforening (SJFF) v/ Morten Welde (09.10.2016) skriver at byggingen av omformerstasjonen innebærer et større terrenginngrep. Fra deres side er det viktig at dette blir gjort på en skånsom måte og at de biologiske verdiene ikke blir skadelidende.

SJFF trekker frem Slungårdsbekken som er en potensielt viktig sjørrerbekk med en naturlig anadrom strekning på over 1 kilometer. De beste gyte- og oppvekstområdene befinner seg i bekkens øvre deler. Bekken er lagt i rør under vegen som fører inn til omformerstasjonen. SJFF skriver at med unntak av under helt spesielle vannføringsforhold vil fallet fra røret og ned i bekken medføre at fisken ikke vil være i stand til å vandre oppstrøms. Fallet er for høyt til at fisken kan hoppe og vannhastigheten i røret er også for høy. Jeger- og fiskerforeningen har lagt ved to bilder som viser bekken og den omtalte kulverten. I forbindelse med den aktuelle konsesjonssøknaden så ber SJFF om at Bane NOR blir pålagt å utbedre kulverten og eventuelle andre forhold på sin eiendom som forhindrer fiskens gang, slik at fisken kan ta i bruk områdene ovenfor.

Grunneiere og rettighetshavere

Stein Sakshaug (09.10.2016) er grunneier på Ersgard (144/1) øst for transformatorstasjonen. Han skriver at Ersgard ikke berøres direkte av den planlagte omformerstasjonen, men at de helt sikkert vil bli påvirket av anleggsarbeidet. Han ber også om at lydforurensning settes høyt på dagsordenen ved planleggingen av Bane NORs anlegg. Sakshaug skriver at de deriver et lite konferansesenter/gårdshotell og påvirkes negativt av lyd fra Eidum transformatorstasjon. Han sier at mye av det de opplever av lydforurensning kunne vært unngått gjennom bedre planlegging, da mye av støyen i dag reflekteres fra harde flater inne i anlegget, og kastes i retning av Ersgard. De samme problemene opplever også av familien Slungaard i Ysti. Negative konsekvenser kan etter deres oppfatning reduseres gjennom å trekke anlegget mest mulig inn i terrenget, og sørge for støyskjerming slik at uønsket lyd ledes vertikalt ut fra anlegget.

Sakshaug skriver videre at Slungårdsbekken ligger i rør under NTE sitt anlegg ved Eidum transformatorstasjon. Den renner også gjennom en kulvert der adkomstveien til Eidum transformatorstasjon krysser jernbanesporet. Oppstrøms for transformatorstasjonen renner bekken gjennom deres eiendom. Han ber om at Bane NOR blir pålagt å utbedre kulverten slik at fisken kan vandre fritt opp bekken. Han gjør også oppmerksom på at hovedelva graver ved utløpet av bekken. Masser fra anlegget kan med fordel brukes der og flere andre steder i hovedelva for å reparere flomskader.

Kommentar fra Bane NOR: Bane NOR har høyt fokus på å forhindre støy, noe som er beskrevet i konsesjonssøknaden i pkt. 4.3.3. Omformeranlegget blir bygget inne i en betongbygning, og Bane NOR vil legge alt til rette for å minske støy fra omformeranlegget i området.

Bane NOR har i dag ikke planer om å utbedre veien over kulverten som fører inn til Statnett og NTE sine høyspenningsanlegg, og som etter hvert vil benyttes som innkjøring til omformerstasjonen. Men vi kan være villig til å befare kulverten, i samarbeid med NVE, andre aktører og SJFF, og også se på muligheter for å legge overskuddsmasser ved utløpet av bekken og på andre steder i hovedelva for å reparere flomskader.

Det er ikke Bane NOR sitt ansvar å rette opp skader som har oppstått etter mange års «infrastrukturbygging» i området.